

حفاظت از آثار تاریخی در دنیای مدرن

نویسنده:

دکتر مریم شیروانی

(عضو هیئت علمی دانشگاه هنر شیراز)

www.ketab.ir

www.katibenovin.ir

سرشناسه	: شیروانی، مریم، ۱۳۶۲
عنوان و نام پدیدآور	: حفاظت از آثار تاریخی در دنیای مدرن / نویسنده مریم شیروانی.
مشخصات نشر	: شیراز: کتیبه نوین، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۵-۴۲-۱: ۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: واژه نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۶۱]-۱۷۸.
موضوع	: آثار تاریخی -- نگهداری و مرمت
موضوع	: Antiquities-- Collection and preservation
موضوع	: آثار فرهنگی -- نگهداری و مرمت
موضوع	: Cultural property -- Protection
رده بندی کنگره	: CC۱۳۵
رده بندی دیویی	: ۶۳۶/۶۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۷۱۹۵۷

عنوان کتاب:	حفاظت از آثار تاریخی در دنیای مدرن
نویسنده:	دکتر مریم شیروانی
ناشر:	کتیبه نوین
نوبت چاپ:	اول ۱۴۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۵-۴۲-۱
شمارگان:	۱۰۰۰ جلد
سروراستار و صفحه آرا:	علی داودی
چاپ و صحافی:	گاندی
قیمت:	۵۰۰۰۰ تومان

پیشگفتار

حفاظت از آثار تاریخی و رویکردهای اندیشیده شده در آن از مقولات مهم در جهت بقای بیشتر اثر خواهد بود؛ اما در این زمینه در برخی مواقع با مسائلی روبه رو خواهید شد که تنها در جهت بقای کالبد فیزیکی و تکیه بر موجودیت مادی اثر نبوده و بر حفظ و یا نمایش جنبه‌های ناملموس و معنوی در هنگام حفاظت هم تأکید خواهند داشت؛ بنابراین، این رویکرد، می‌تواند در مسائل گوناگون تأثیرگذار باشد. توجه به این مسأله در دنیای حفاظت و مرمت تقریباً به‌طور مستمر وجود داشته است اما به‌طور خاص شروع نگاه جدید در این زمینه به نیمه دوم قرن ۲۰ میلادی با انتشار بیانیه‌های گوناگون نارا، بورا، ایکوموس و... باز می‌گردد. زمانی که جنبه ناملموس آثار علاوه بر جنبه کالبدی و فیزیکی اثر در فرآیند اتخاذ تدابیر حفاظتی مورد توجه واقع شد. در این زمان بحث توجه به اصالت، ارزش‌ها و یکپارچگی به‌عنوان مهم‌ترین بخش‌های مؤثر در حفاظت مطرح شده و در مطالعات حفاظتی گنجانده شد؛ اما این نکته قابل توجه است که اگرچه در ایران از زمان توجه به مباحث حفاظت (سده کنونی) مطالعات زیادی در جهت شناخت دوره‌های تاریخی و ساخت آثار صورت گرفته است، اما رویکردهای حفاظتی با هدف صرف نگهداری از کالبد اثر انجام شده است و مطالعات در این زمینه و تأثیر آن و همچنین تأثیرپذیری از رویکردهای حفاظتی اثر در شناخت و نمایش اصالت، ارزش‌ها و یکپارچگی تا حد زیادی مورد اجحاف واقع گردیده است.

در این زمینه، منتقدان و صاحب‌نظران گوناگون به بحث و بررسی پرداخته‌اند که از میان این دیدگاه‌ها می‌توان بر اهمیت این مسأله دست یافت. با شروع دنیای حفاظت مدرن، نوع نگاه و رویکردها به مسائل مربوط به حفظ اثر تاریخی تا حدی دچار تغییر و دگرگونی شد. در این زمان مسأله اصالت و ارزش به‌عنوان مفاهیم تأثیرگذار در بیان رویکردهای حفاظتی مطرح گردید. این مفاهیم در دنیای کلاسیک حفاظت نیز مورد توجه بوده است و به‌عنوان یک مفهوم اثرگذار و اثرپذیر قابل طرح است اما پس از آن دستخوش مجموعه‌ای از تحولات و تغییرات شده است. در دنیای حفاظت امروزی، دو نگره در بحث حفاظت مجال خودنمایی یافتند، یکی حفاظت بر مبنای ارزش اثر و دیگری حفاظت بر مبنای کارکرد اثر بود. در بحث حفاظت کارکردی،

دیدگاه‌ها بر معیارهای فیزیکی و کالبدی آثار است (یکپارچگی) که بتوان پس از مداخلات حفاظتی، کارکرد مناسبی بر اثر بخشید و این همان دیدگاهی است که تقریباً در دوران کلاسیک حفاظت بدان نگرسته و بسیار بدان پرداخته شده است که کاربری بخشیدن به اثر مرمت شده از اولویت‌های حفاظت خواهد بود؛ اما در حفاظت بر مبنای ویژگی‌های ارزشی، شناخت ارزش‌های اثر و اصالت‌مندی تاریخی آن از مؤلفه‌های مهم و تأثیرگذار است. ارزش‌ها هستند که سبب ماندن اثر در طول تاریخ گردیده، پس بایستی بدون دخل و تصرف در معانی و ویژگی‌های آن‌ها در حفاظت بدان توجه نمود.

بنابراین بر اساس دیدگاه امروزی، حفاظت را می‌توان بر مبنای دو اصل ملموس و ناملموس طبقه‌بندی نمود که مباحث کارکردی و فیزیکی در بخش ملموس و مباحث معناگرایانه و ارزشی در بحث ناملموس جای خواهند گرفت. حفاظت یکپارچه و معتبر در یک اثر تاریخی شامل ایجاد تعامل و تعادل در هر دو بخش مادی و معنوی در کنار یکدیگر خواهد بود. آشنا نبودن و عدم دریافت مناسب از مفاهیم سبب گردیده است که در بسیاری موارد متولیان امر حفاظت و مرمت نتوانند این مسأله را به درستی دریافت کرده و سبب مخدوش شدن آن در زمان اتخاذ رویکردهای حفاظتی شده‌اند. با توجه به اینکه در دنیای حفاظت، دیدگاه‌ها در حال تغییر مداوم است و نظریات حفاظتی با توجه به ویژگی‌های زمانی مطرح می‌گردند، اما مناسبانه در ایران همچنان بر اساس دیدگاه‌های کلاسیک اولین به امر حفاظت نگرسته می‌شود و این نشانگر ضعف بزرگی در بحث حفاظت است. شاید بتوان گفت یکی از دلایل ایجاد این ضعف عدم آشنایی با مفاهیم و مؤلفه‌های اصالت، ارزش و یکپارچگی و یا عدم شناخت مؤلفه‌های تأثیرگذار در تغییر دیدگاه‌ها در اتخاذ رویکردهای حفاظتی است. چرا که همان‌طور که ماسون معتقد است هر فعالیت حفاظتی، زمانی صورت می‌پذیرد که شیء یا مکانی ارزشمند باشد و از این‌رو تصمیم‌گیری درباره درمان و مداخله پیرو این ارزش است.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۱
فصل اول: سیر تحول حفاظت در گذرگاه تاریخ میراث فرهنگی	۱۵
۱-۱- تعاریف حفاظت و مرمت در میراث فرهنگی	۱۷
۲-۱- مفاهیم حفاظت و مرمت در عرصه تاریخ میراث	۲۱
۳-۱- حفاظت در گذر تاریخ	۲۷
۴-۱- میراث فرهنگی و ارزش حفاظت	۳۹
۵-۱- حفاظت از میراث فرهنگی در دنیای مدرن	۴۳
فصل دوم: حفاظت اثر تاریخی و مفاهیم حیاتی متین	۵۷
۱-۲- مفهوم اصالت و ارتباط آن با حفاظت دوران مدرن	۵۹
۲-۲- مفهوم ارزش و ارتباط آن با حفاظت دوران مدرن	۶۵
۳-۲- مفهوم یکپارچگی و ارتباط آن با حفاظت دوران مدرن	۷۰
۴-۲- اصالت از دیدگاه فلسفه	۷۲
۵-۲- ارزش از دیدگاه فلسفه	۷۴
۶-۲- یکپارچگی از دیدگاه فلسفه	۸۳
۷-۲- تحول اصالت در بستر حفاظت	۸۴
۸-۲- تحول ارزش در بستر حفاظت	۸۶
۹-۲- تحول یکپارچگی در بستر حفاظت	۸۸
۱۰-۲- اصالت، ارزش و یکپارچگی در منشورها و قوانین دنیای حفاظت	۹۰

فصل سوم: دنیای مدرن حفاظت	۱۰۱
۳-۱- ارزش‌های میراث فرهنگی و ادراک مخاطب	۱۰۳
۳-۲- جنبه‌های نوین در رویکرد حفاظتی	۱۲۴
۳-۳- تغییر در مفاهیم حفاظت مدرن	۱۲۹
۳-۴- چالش‌ها در حفاظت مدرن	۱۳۱
۳-۵- متغیرها در تفاوت دیدگاه‌های حفاظتی مدرن	۱۳۳
۳-۶- حفاظت نوین و دیدگاه‌های مرتبط با آن	۱۴۷
واژه‌نامه	۱۵۷
فهرست منابع	۱۶۱